

se zaklesnutými meandry a velkým množstvím geomorfologických jevů. Z vyhlídky Sealsfieldův kámen je například dobře patrné rozsáhlé suťové pole tvořené obrovskými žulovými bloky.

V nivě údolí nalezneme mnoho zajímavých druhů rostlin (sněženka podsněžník, brambořík nachový, lilie zlatohlávek, kakost hnědočervený i oměj pestrý). Ze savců byl zjištěn například plch velký a vydra říční. Ptáky zastupuje lejssek bělokrký, čáp černý, výr velký a včelojed lesní. Vzácné druhy hmyzu reprezentuje krajník pižmový, krasec měďák či tesařík broskvoňový.

Přírodní památka Horáčkův kopeček byla vyhlášena severovýchodně od Popic na granodioritovém pahorku, který hostí teplomilná společenstva s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Roste zde například česnek žlutý, kavyl vláskovitý, lnice kručinkolistá, třeseň křovitá a kosatec nízký. Zvířenu reprezentuje užovka hladká, kudlanka nábožná, pestrokřídlýc podražcový, nebo vzácný zlatohlávek uherský.

U Popické kaple se do dnešních dnů zachoval třešňový sad patřící v minulosti řádu Křižovníků s červenou hvězdou. Stáří stromů bylo odhadnuto na 80 a více roků. Byly zde nalezeny

některé, dnes již vzácné, krajové odrůdy: Hedelfingenská, Velká černá chrupka, Lyonská, Šakvická, Napoleonova a Německá rychlice.

V rámci soustavy Natura 2000 je oblast součástí Evropsky významných lokalit (Podyjí a Popice – fara) a Ptačí oblasti Podyjí, která je vymezena pro dva vzácné druhy ptáků – strakapouda jižního a pěnicu vlašskou.

Lesy v okolí Popic

V okolí obce Popice převažují listnaté a smíšené lesy. Na plošině převládají kyselé nebo kamenité a vysychavé doubravy. Na hraně svahu nad řekou Dyjí se vyskytují fragmenty skalních borů s typickými nízkými, místy až bonsaiovitě tvarovanými jedinci borovice lesní. Mimo převažujícího dubu zde najdeme širokou škálu dalších dřevin – lípy, javory, jilmy, olše, jeřáby, jasanu a další jednotlivě nebo skupinovitě vtroušené druhy.

Na části území v této oblasti byly lesy v minulosti člověkem pozměněny. Proto zde najdeme i lesy s vyšším výskytem trnovníku akátu – invazivního nepůvodního druhu pocházejícího ze Severní Ameriky. Akát je postupně nahrazován domácimi dřevinami, které na tyto lokality přirozeně patří.

Velká část lesů s původní druhovou skladbou má charakter rozvolněného výmladkového či pastevního lesa. S ohledem na zásadní význam těchto „světých“ lesů pro výskyt některých významných druhů rostlin a živočichů je plánováno tyto v minulosti tradiční způsoby péče o les – zejména pařezení – na části plochy opět obnovit. Zbývající část lesů bude ponechána přírodním procesům.

Turistika

Městská část Popice byla donedávna tak trochu místem, kde se zastavil čas. Pro svoje nesporné urbanistické kvality byla navrhovaná jako vesnická památková rezervace, kterou ovšem nikdo z místních obyvatel nechtěl. Až v poslední době se stává nejen „dobrou adresou“ pro bydlení, ale bývá stále více navštěvovaná příznivci vinařské turistiky i zájemci o poznání přírodních hodnot Národního parku Podyjí.

Ve středu obce nedaleko kostela byl v roce 2013 rekonstruován rodný dům Charlese Sealsfielda, který v období letních prázdnin a o letních víkendech slouží jako muzeum tohoto spisovatele a informační bod pro návštěvníky. Turisté, kteří obec navštěvují, se mohou odsud vydat k nedaleko ležící kapli Panny Marie Bolestné s výhledem na východ do Dyjskosvrateckého úvalu a dokonce až na vrchy Pálavy. Pokud budou od kaple pokračovat dál po červené turistické značce, dostanou se přes Popické vřesoviště k 1,5 km vzdálené obci

Havraníky, dalšímu malebnému sídlu na tomto okraji národního parku. Z Havraníků pak vede cesta přes Havranické vřesoviště k řece Dyji do návštěvnický velmi atraktivní oblasti Devítí mlýnů nebo na stejnojmennou skalní vyhlídku nad hluboce zaklesnutým meandrem řeky Dyje.

Vydá-li se návštěvník z Popic směrem opačným, tj. na sever, může pohodlně dojít do města Znojma. Cesty tam vedou dvě a obě stojí za to. Ta kratší vede po červené značce přes Konice a Kraví horu s krásným výhledem na královské město Znojmo. Ta delší vede po zelené a následně žluté značce Trauznickým údolím k řece Dyji a podél vodní nádrže Znojmo až ke křižovatce pod znojemským hradem.

Pokud návštěvník zavítá do Popic, neměl by si nechat ujit návštěvu Sealsfieldova kamene. Jedná se o jednu z nejatrak-

tivnějších vyhlídek národního parku s výhledem na hluboce zaříznuté údolí Dyje. Na vyhlídku vede pohodlná cesta vyznačená zelenou značkou, výlet tam a zpět nezabere více jak hodinu a půl času. Pokud máme alespoň 4 hodiny, neměli bychom se vracet ze Sealsfieldova kamene stejnou cestou zpět, ale můžeme sejít po žluté značce k řece Dyji do oblasti Devět mlýnů a přes obec Havraníky a Havranické vřesoviště se po červené vrátit zpět do Popic. Tento okruh má zhruba 11 km a zavede nás na nejhezčí místa východní části Národního parku Podyjí.

Také cykloturisté a příznivci turistiky na koňském hřbetě mají v okolí Popic celou řadu možností, jak se projet po vyznačených cykloturistických stezkách či hipotrasách. Výlety po pásu vřesovišť směrem na Znojmo či opačným směrem na Havraníky a Hnanice lze doporučit v kteroukoliv roční dobu, snad jen s výjimkou parného léta, kdy zde přetrvávají velmi vysoké teploty a cestování po vřesovišti nebývá úplně příjemné.

Popice Charlese Sealsfielda

669 02 Znojmo - Popice
e-mail: popice.zn@seznam.cz
www.sealsfield.cz

Správa Národního parku Podyjí

Na Vyhlídce 5, 669 01 Znojmo
tel.: +420 515 226 722, e-mail: info@nppodyji.cz
www.nppodyji.cz

Autoři textů: Jan Kos, Petr Lazárek, Anna Maixnerová, Petr Vančura; Autoři fotografií: archiv Správy Národního parku Podyjí, Václav Křivan, Petr Lazárek, Robert Stejskal; Vydala: Správa Národního parku Podyjí v říjnu 2017; Grafická úprava, sazba a tisk: Profi-tisk group s.r.o.

10 Klokoč zpeřený je typickým druhem suťových polí. Semena se používala jako korálky, nejčastěji k výrobě růženců
11 V pozdním létě se můžeme setkat s dospělci kobylky révové na okrajích vinic, lesů nebo křovin
12 Bramboříček černohlavý je obyvatelem otevřených biotopů nejvýchodnější části Národního parku

13 Horáčkův kopeček je domovem celé řady vzácných druhů rostlin a živočichů
14 Pastva ovčím je účinným způsobem údržby rostlinných společenstev na vřesovištích

15 V lesích v okolí Popic převládají teplomilné doubravy

16 Rodný dům Charlese Sealsfielda slouží v letních měsících jako malé muzeum a informační bod pro návštěvníky Popic
17 Pamětní deska na Sealsfieldově kamenu byla obnovena ve své původní podobě teprve v roce 2016

18 Jedno z celé řady hezkých zákoutí na okraji obce

POPICE

HISTORIE OBCE
PŘÍRODA V OKOLÍ
TURISTIKA

Věž kostela sv. Zikmunda nad popickými stodolami

Poutníci zvolili Popice za svůj cíl, když usoudili, že zázrak odehnal z těchto míst morovou ránu. Posvátné místo uprostřed vřesoviště magicky přitahuje lidi i dnes. Třebaže sem přicházejí hlavně proto, aby posílili tělo, odcházejí – aniž si to přiznávají – především osvěženi na duchu.

Poloha obce

Městská část Popice, která je součástí Znojma, leží na samotném východním okraji Národního parku Podyjí. Je jednou z vyhlášených lokalit znojemského vinařského regionu a v poslední době i vyhledávaným cílem mnoha návštěvníků.

Popice leží na rozhraní dvou nejvýznamnějších orografických jednotek ČR. Pozvolné svahy západně od obce jsou okrajem Českomoravské vrchoviny, plochý reliéf východně od obce již leží v Dyjskosvrateckém úvalu. Geologické podloží obce a jejího bezprostředního okolí je tvořeno dvojslídovým granitem dyjského masivu. Podélné návrší Popických kopců směrem ke Konicím je pak tvořeno granodioritem, který je obklopen ze tří stran mladšími sedimenty. V bezprostředním okolí Popic se jedná o vápnitě jíly a spraše, některá mělká údolí jsou zaplněna fluvialními sedimenty.

Území je odvodňováno směrem k východu potokem protékajícím středem obce, jehož koryto je převážnou část roku zcela suché. Jedinou významnou vodní plochou Popic je rybníček v bývalé farské zahradě za kostelem.

Z historie obce

Na svazích, které sbíhají do rovin Znojemska a Dolního Rakouska, se usadili lidé už v pradávnu. Země vydává svědectví o osídlení v mladší době kamenné.

Popice jsou poprvé zmiňovány v roce 1190 jako základní majetek kláštera v Louce. V roce 1240 byly panovníkem

kláštera v Louce odňaty a přiděleny křížovníkům s červenou hvězdou na Hradišti u Znojma, což je potvrzeno i ve výčtu křížovníckého majetku z roku 1252.

Také kostel byl podřízen proboštovi z Hradiště. Chrám zasvěcený sv. Zikmundovi je v jádru raně gotický z druhé poloviny 13. století, další části pocházejí z počátku 14. a konce 15. století. Přestavěn byl ve století sedmnáctém. Má dva oltáře: hlavní sv. Zikmunda a boční Panny Marie Pomocné. Věž byla postavena v roce 1752. Pod ní je sakristie, jejíž klenbu poškodil v roce 1879 pád těžkého hodinového závaží.

U kostela se nachází impozantní budova, pozdně renesanční stavení, které sloužilo jako fara. Proboštové z Hradiště tu obvykle pobývali v čase žní. Od roku 1780 pak sloužila jako byt pro faráře. O rok později se tu prý dokonce na svých cestách ubytoval na několik dnů císař Josef II. Objekt byl bohužel zdevastován v roce 1809 francouzskými vojáky. Dnes je ovšem jednou z dominant vesnice, která je částí města Znojma.

Ve druhé polovině 17. století zasáhla kraj morová epidemie. Onemocněla také více než polovina obyvatel Popic. Nezbylo než prosit o pomoc vyšší moc. K božím mukám za vsí se v roce 1680 vydalo v čele s tehdejším farářem křížovníkem Pavlem Strozsem orodovat procesí.

Farář vedl své ovečky k tomuto místu, kde odnepaměti stávala boží muka Panny Marie Bolestné – a morová hrozba byla zažehnána. Jako zázrakem. Od té doby bylo místo označeno za posvátné.

Kaple Panny Marie Bolestné

V letech 1815 až 1816 tu nechala obec Popice z vděčnosti a na památku vystavět kapli zasvěcenou Panně Marii Bolestné. Stojí na havranickém vřesovišti v místě starých Božích muk a stala se vyhledávaným poutním místem. Po roce 1945 ovšem objekt pomalu chátral. Obnovena byla až v letech 1992 – 1993.

Kaple má obdélný půdorys s půlkruhovým závěrem. V horní části průčelí čtou poutníci slova mariánské písně – spravedlivě v češtině i v němčině:

*Nikdo nezná líp naši lidskou tíž
Maria nás všechny ráda má
Jen maminka ví, o čem dítě sní
Maria nás všechny objímá*

Jak jinak – nechybí obraz Panny Marie s Ježíškem. Traduje se, že v místním oltáři se nacházejí ostatky tasovického rodáka sv. Klementa Hofbauera. V pásu po obvodu svatostánku může poutník absolvovat čtrnáct zastavení křížové cesty – sedm na každé boční stěně. Čas tu odklíkáva zvon ve věžičce na hřebeni střechy.

Je příjemné tu i jen tak posedět u pramene pitné vody nedaleko třešňového sadu s vřesovištěm vůkol.

Vřesoviště

Poloha kaple uprostřed havranického vřesoviště, zdálky lákající i náhodné kolemjdoucí, umocňuje zážitek těch, kteří se sem vydají.

Místo patří k evropským unikátům – nejrozsáhlejším teplo- milným vřesovištím, jaká jsou k vidění ve střední Evropě.

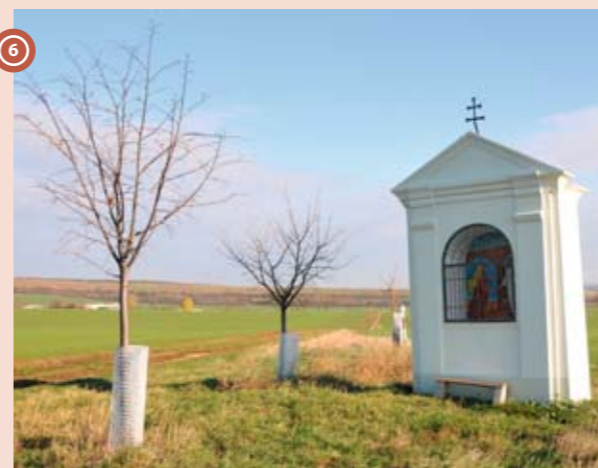
Uprostřed této krásy v blízkosti poutní kaple rostou voňavé, více než stoleté lípy. Pod jejich korunami si své životní radosti i smutky prožili lidé, kteří tu po desetiletí hledali klid a úlevu. Lípy tu pořád stojí – a kdoví, možná v jejich korunách zůstávají navěky city a myšlenky všech, kteří se jim kdy svěřovali. Vždyť tyhle stromy pamatují i obě velké války minulého století. Zažily odsun původních i příchod nových obyvatel do kraje.

Víno včera i dnes

Vzácné je ovšem také jádro obce kolem kostela. Snaha vyhlásit je za vesnickou památkovou zónu však ztroskotala. Pro Popice jsou mimo jiné charakteristické podélně průjezdné stodoly na konci zahrad. Kolem záhumenní cesty a podél polních cest se nacházejí také relikty původního bohatství viných sklepů. Ty byly kdysi významné pro viniční hospodářství obce a budovaly se bez lisovny nebo s přízemní lisovnou.

Selské sklepy se začínají budovat v 16. až 17. století. Převážná většina z nich je vykopána v pískovci. Kopalý se hlavně v zimě za pomoci nádeníků, rodinných příslušníků a zkušeného odborníka. Písek byl odvážen koňskými potahy do Vídně, kde z něho dělali proslulé štukatérské práce a fasády měšťanských domů.

Každá dokončená stavba sklepa se oslavovala závěrečnou hostinou – aldamašem.

Popice byly vždy výrazně zemědělská a vinařská obec. Ostatně první písemné zmínky o pěstování vinné révy na Znojemsku pocházejí z roku 1201. Listina z roku 1228 se zmiňuje o klášterních vinicích a odvodu desátků z obcí Sedlešovice, Popice a Konice pod správou Louckého kláštera.

V roce 1285 byl ve Znojmě založen vinařský cech, v jehož čele stál perkmistr Jindřich. Tento cech měl zásadní vliv na rozvoj vinic a rovněž reguloval výrobu a prodej vína. Zvláštní privilegia udělil v tomto směru cechu a městu Znojmu v roce 1285 král Jan Lucemburský.

Popické vinice jsou vyhlášeny především bílými aromatickými viny. Skvěle chutnají hlavně odrůdy Sauvignon, Ryzlink rýnský, Veltlínské zelené, výborná jsou také Rulandské bílé, šedé i modré a rovněž Pálava. Kdo pokračuje po cestě od Popické kaple směrem k Havraníkům, má možnost se o tom přesvědčit u vinařského ochutnávkového stánku uprostřed vinic.

Charles Sealsfield

Popice jsou ideálním výchozím bodem pro putování do míst, kde trávil svůj čas a sbíral inspiraci nejslavnější zdejší rodák Karl Anton Postl – později spisovatel, cestovatel, žurnalista a teolog Charles Sealsfield (1793 – 1864). Vystudoval u Bernarda Bolzana, stýkal se se zednáři a v roce 1823 uprchl před metternichovským pronásledováním nejdřív do Curychu a pak do Ameriky. Procestoval celé Spojené státy a napsal o nich v roce 1827 knihu Spojené státy Severní Ameriky, jaké jsou.

Na svých cestách tady i v Mexiku zažil Sealsfield vzrušení, po jakém toužil. Život plantážníka střídal s prací žurnalistickou a politickou. I jeho styky byly všestranné. Byl například v osobních službách Josefa Bonaparta, Napoleonova bratra.

Setkal se Walterem Scottem, seznámil se s generálem Lafayetteem. Jeho knihy, jako povídky z Knihy z kajuty, neztratily dodnes na přitažlivosti.

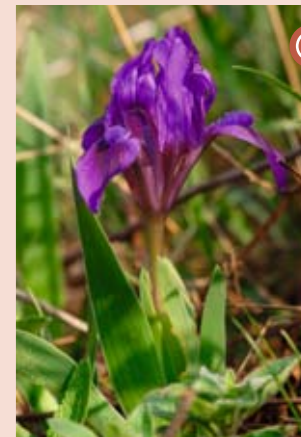
Napsal také několik románů a po návratu do Evropy v roce 1858 uvedl na evropskou literární scénu indiánskou tematiku. Ke konci života se usadil ve Švýcarsku a střežil své soukromí před světem. Až po jeho smrti se svět dozvěděl, že za pseudonymem Charles Sealsfield se skrýval uprchlý mnich Karl Postl z Popic u Znojma. Přijaté jméno mu mělo připomínat jeho rodný kraj – nazývala se tak údajně jedna ze zdejších viničních tratí.

Kámen na ostrohu nad řekou Dyjí, k němuž se prý Sealsfield často ubíral, evokuje ostatně představu jeho dobrodružné i romantické duše.

Přírodní poměry okolí Popic

Jihozápadně od obce nalezneme v okolí Popické kaple komplex extenzivních sadů, stepních lad, suchých pastvin a unikátních vřesovišť. Jejich vznik souvisí s dlouhodobou pastvou na teplých a suchých travních ních na mělkém žulovém podkladu. Táhnou se v širokém pruhu od Kraví hory u Znojma až za město Retz v Rakousku. Tento jedinečný typ teplo- milné keříčkové vegetace nemá ve střední Evropě obdobu a stal se základem pozoruhodných biotopů s výskytem celé řady významných druhů rostlin a živočichů. K nejzajímavějším rostlinným druhům patří kručinečka křídlatá, vstavač obecný, prstnatec bezový, křivatec český a smil písečný. Pozornější návštěvníci mohou spatřit i zástupce vzácné zvířeny, například dudka chocholatého, ještěrku zelenou, kudlanku nábožnou, pavouka stepníka moravského nebo motýla pestrokrídlece podražcového. Správa Národního parku Podyjí obnovila v této lokalitě tradiční pastvu ovcí a koz, která napomáhá při rekonstrukci vřesovišť a zamezuje šíření agresivních druhů trav (ovsík vyvýšený, třtina křovištní).

Katastr obce postihuje i část hlubokého meandrujícího údolí Dyje, který je v rámci České republiky jedinečným příkladem výjimečně zachovalého hlubokého erozního říčního údolí

1 Věže kostelů v Popicích a Konicích jsou výraznými dominantami krajiny vřesovišť jižně od Znojma

2 Socha sv. Antonína Paduánského na okraji vřesoviště
3 Socha sv. Floriána před farou v Popicích
4 Socha sv. Jana Nepomuckého při cestě do Trauznického údolí

5 Kaple Panny Marie Bolestné na Popickém vřesovišti byla vystavěna v letech 1815 – 1816

6 Jedna z nově opravených poklon v polích východně od Popic

7 Kamenný kříž nedaleko Přírodní památky Horáčkův kopeček
8 Poklona při odbočce do Popic z hlavní silnice Nový Šaldorf – Havraniky

9 Květy kosatce nízkého mohou být fialové nebo bledě žluté. Přírodní památka Horáčkův kopeček je jednou z mála jeho lokalit v Podyjí